

איך ללמד את הילדים שלנו לשמור על עצמם

מאת עדית מרן (פורסם באתר OnLife)

אנחנו רוצים להגן על הילדים שלנו מפני תקיפה מינית ומזהירים אותם מזרים עם סוכריות. אבל אנחנו לא מכינים אותם לסכנה האמתית, מהאנשים הכי קרובים אליהם, כי אנחנו לא מסוגלים לשאת את המחשבה. בעצם, אנחנו מפקירים אותם.

בארה"ב נערך מחקר בקרב פדופילים שנתפסו, במהלכו נשאלו מה היה גורם להם לא לפגוע בילד מסוים. אחד הדברים הכי ברורים ומובהקים שנאמרו היה שילד שעומד על שלו, שידוע להגיד "הגוף שלי הוא שלי, או "אני אספר להורים"- היה גורם להם להתרחק.

רוב האנשים שתוקפים ילדים הם אנשים רגילים עם חיים נורמטיביים, ורוב הפגיעות מתבצעות בתוך המשפחה: אחד מתוך שבעה ילדים בישראל חווה פגיעה מינית ביית. האחריות שלנו כהורים, היא ללמד את ילדינו להציב גבול, ולא נצליח לעשות זאת מבלי ללמד את עצמנו לכבד אותם ואת הגוף שלהם. אנחנו מלמדים אותם להתרחק מחשמל, לא להיכנס למים עמוקים, להיזהר בכביש. למעשה, רוב היום אנחנו מבלים בלהזהיר אותם מדברים. רק בנושא תקיפה מינית אנחנו מסרבים לגעת.

הדיסוננס שלנו ברור. איך את אמורה להגן על הילדה שלך מפני אח שלך? זה הרי בלתי נתפס. אנחנו לא מצליחים ליישב את הפער, להכיל את המחשבה, אז אנחנו אומרים לעצמנו שדבר כזה לא יקרה ומשחררים. משחררים את הסכנה, כי הרי אי אפשר לדעת בוודאות שזה באמת לא יקרה. אנחנו מפחידים אותם מכל מה שזר ונמצא בחוץ, כי זה קל, מזהירים אותם מפני זרים עם סוכריות, אבל למעשה זה אחוז זעום מהמקרים של תקיפה מינית בילדים.

בהתעלמות מהנושא אנחנו מפקירים את הילדים שלנו. אנחנו יוצרים מצב בו ילד שפוגש תקיפה מינית פשוט לא יודע מה לעשות עם זה.

מה אנחנו מלמדים אותם ביחס שלנו אליהם?

למעשה, אנחנו עושים טעות חמורה בהרבה. לא רק שאנחנו לא נותנים להם ידע, אנחנו גם מערערים את התפיסה הבסיסית של זכותם על גופם. גופם של ילדים בחברת מבוגרים הוא הפקר: לכל מבוגר מותר לגעת בהם, להרים אותם, לנשק אותם או לדגדג אותם. אנחנו לא מעניקים להם אוטונומיה על גופם, ושוללים מהם את הזכות לחור מי יגע בהם.

למשל, ילד לא רוצה לקבל נשיקה מסבא. הריח לא נעים לו, הוא באמצע משחק, לא משנה הסיבה- לא בא לו, אז הוא הולך לאחד ההורים ואומר שהוא לא רוצה. איך אנחנו מגיבים? לא רק שאנחנו לא מכבדים את הסירוב, אנחנו כופים עליו את המגע. לוקחים אותו ביד לסבא, אומרים לו שסבא יעלב ומכריחים אותו לתת נשיקה. ואז מה יקרה אם סבא פתאום יבקש נשיקה קטנה בבולבול? אנחנו הרי לימדנו אותו שסבא יעלב אם הוא יסרב.

אנחנו מפשיטים אותם, לפעמים גם במקום ציבורי לגמרי, בים או בגינה. ואנחנו עושים את זה, לא משנה מה הילד אומר, אנחנו בכלל לא עסוקים בזכותנו על גופו. גם בגני ילדים גופם של ילדים מופקע מהם. מחליפים חיתולים כמו בפס ייצור: משכיבים, מפסקים, חושפים את האיברים הכי אינטימיים ונוגעים בהם, בלי בכלל להתייחס לילד או לדבר אתו.

ומה אנחנו מלמדים אותם על אהבה ומגע ביניהם?

כמה פעמים אנחנו אומרים לילד "תן לה נשיקה, תראו איזה חמודים, איך הם מתנשקים", כאילו שהם חיות בקרקס. וכשילד מחבק ילדה והיא אומרת שהיא לא רוצה, ברוב המקרים נגיד לה "מה את רוצה? הוא בסך הכל מחבק אותך, הוא אוהב אותך". בכך העברנו מסר מעוות לשני המינים: את הבן לימדנו שהוא לא צריך לבקש או לקבל רשות, והעובדה שהוא מעוניין מספיקה. את הבת לימדנו שאם זה בא ממקום של כאילו אהבה, מותר לעשות לה ובה מה שרוצים, ואין לסירוב שלה שום משמעות.

אפשר לקנות את הגוף שלהם בעוגייה

בעצם, הכנסנו אלימות לתוך אהבה ומגע. זה הרי לא משנה כמה הוא אוהב אותה, אם היא אומרת שהיא לא רוצה, זה צריך להישמע, וגם להיות מכובד על ידנו. ילדה שלא שומעים אותה בגיל 5, לא תצפה שישמעו אותה בגיל 17. היא בטח לא תבוא להתלונן ומן הסתם תאשים את עצמה.

אם ילד בגן מרביץ לילד אחר- מיד נזהה את זה כאלימות, והתגובה שלנו ברורה, ומופנית באופן חד משמעי לתוקף. אבל כשמוכים בצמה זה פתאום חמוד. למה, זה לא אלימות? זה לא כואב? בנינו מיתוס יפה סביב משיכה בשיער, והגדרנו את זה כסימן לאהבה. אנחנו באמת רוצים ללמד את הילדים שלנו לבטא אהבה באמצעות אלימות? לא רק אלימות אנחנו מכניסים להם למגע, אלא גם סחר-מכר. כמה פעמים אנחנו אומרים לילדה, "סבתא נתנה לך עוגייה, תני לה נשיקה?" כמה צריך ללמד את השוחד הזה, של מגע תמורת מתנה? זה לא קצת דומה מדי לזנות? מה בכלל הקשר בין העוגייה לנשיקה? אנחנו קוראים לזה נימוס, אבל בעצם אנחנו מלמדים אותם שמי שנותן להם משהו רשאי לדרוש בתמורה מגע.

למה? אם בא לך לתת נשיקה לסבתא- תני לה. ואם לא, גם בסדר, לא משנה מה היא נתנה לך. עם כל הכבוד לסבתא, היא אישה מבוגרת, היא יכולה להתאפק, לא יקרה כלום. היא תבין ולא תאהב אף אחד פחות.

בנוסף, אנחנו מלמדים את הילדים שלנו לשמור סודות, "לא להלשין". למה לא? שידברו. במקום לנזוף בהם שהם מלשינים עלינו לומר "תודה שסיפרת לי, אני אטפל בזה,, ולהפעיל את שיקול הדעת שלנו לגבי הסוד ואופן הטיפול בו.

אנחנו גם מצפים מהם לשמור סודות ולא מלמדים אותם להבחין בין סוד טוב שצריך לשמור (מסיבת הפתעה לאימא) לבין סוד רע שצריך לחלוק (פגעו בי). למדו אותם להבחין בין שני הסוגים. בקשו מהם לעצום את העיניים, להניח את הידיים על הבטן ולחשוב על הסוד. אם המחשבה מעלה בהם תחושה נעימה בגוף- זה סוד טוב שאפשר לשמור אותו. אם המחשבה

מעלה תחושה לא נעימה, של כאב בטן או בחילה, זה סוד רע וצריך לשתף מבוגר. יש להם את האינסטינקטים האלה, הם יודעים להבחין בין נעים ללא-נעים.

איך ללמד אותם לשמור על עצמם

חשוב לדעת שהרבה פעמים ילדים מספרים, כמיטב יכולתם, אבל לפעמים אנחנו תופסים אותם כשקרנים, חושבים שהם ממצאים או מגזימים. נכון שפעמים רבות הם לא מדייקים בעובדות, אבל זה רק טבעי לשלב ההתפתחותי שהם נמצאים בו. ילד עד גיל ארבע, למשל, יכול להגיד שהוא היה אתמול בים, וזה קרה בכלל לפני חודש. הוא לא משקר, הוא מספר את האמת, לפי יכולתו. אין לו עדיין את היכולת להבחין בזמן שחלף.

הקשיבו להם, אל תבטלו ואל תזלזלו בהם. ילדים שחוו פגיעה נוטים בדרך כלל לעשות לכם מבחן: הם יספרו לכם משהו קטן, כדי לבחון את התגובה. אם נבטל אותם, הם לא יספרו לנו יותר, ולא נוכל להגן עליהם או לטפל בהם. נסו לברר, קחו אותם ברצינות, מתוך הבנה שהשפה שלהם והכלים שברשותם הם מוגבלים.

אם ילדה הלכה לבדה לבית של דוד שלה, חזרה ואמרה שהיא לא הולכת לשם יותר- מבחינתה היא עשתה את הדבר האמיץ ביותר שהיא יכלה לעשות. מבחינתה היא סיפרה. מעכשיו זה תלוי בנו. אם נבטל אותה, ננזוף בה, נכריח אותה ללכת- נחשוף אותה לפגיעה וגם נאבד את הסיכוי שהיא תדבר. עלינו לכבד את הרצון שלה, היא סומכת עלינו. זה תלוי בנו. הם תלויים בנו.

כבדו את גופם של הילדים שלכם ואת זכותם הבלעדית עליו. בקשו מהם רשות לגעת בהם, והרגילו את שאר המבוגרים סביבכם לעשות את אותו הדבר. כבדו את הסירוב שלהם. בהתחלה הם יופתעו וינסו לבדוק את התגובה שלכם, אבל הם יפנימו.

אל תכפו עליהם מגע שהם לא מעוניינים בו, בעיקר לא כזה שנועד לשעשוע שלכם או כזה שנובע מכבוד לרגשות של אחרים על חשבון הרגשות של הילדים שלכם. העניקו להם אוטונומיה מוחלטת על גופם, רק כך הם ידעו להגיד שהם לא מרשים לאיש לגעת בהם ללא רשותם.